

Udviklingen i en række centrale økonomiske indikatorer

Resume

Analysen af udviklingen i en række af de centrale økonomiske indikatorer viser, at der i løbet af 2001 er påvist et fald i den økonomiske aktivitet her i landet. De nyeste tal for 2002 viser imidlertid, at der formentlig kun har været tale om en mindre opbremsning af den økonomiske aktivitet, idet vækstraten i skatteindbetalingerne igen er voksende. Samtidig viser de nyeste tal, at ledigheden har været svagt faldende i 1. halvår 2002, hvor den steg i 2001.

Indledning

Serien af publikationer om *Konjunktur* udgives af Grønlands Statistik to gange årligt. Formålet er at belyse udviklingen i landets økonomi ud fra en række centrale økonomiske indikatorer. Som noget nyt er der i denne udgave af *Konjunktur* indeholdt et tema, hvis formål er at sætte fokus på forskellige områder af landets økonomi.

Hvad er en konjunktur?

En konjunktur er en betegnelse for den økonomiske aktivitet i samfundet. I et tilfælde, hvor der er et økonomisk opsving, er der tale om en højkonjunktur. Hvis det modsatte gør sig gældende, og økonomien befinder sig i en afmatningsperiode, er der tale om en lavkonjunktur.

Faldende økonomisk aktivitet medfører samfundsøkonomiske tab. Det kan være i form af bl.a. stigende arbejdsløshed, konkurser og aftagende vækstrater i produktionen. Typisk falder investeringerne, fordi der er stigende usikkerhed om de fremtidige indtægter både hos virksomheder og forbrugere. Ved at studere konjunkturerne opnås derfor en større mulighed for virksomhederne når det gælder beslutninger om fremtidige investeringer og ansættelser. Desuden kan statistikkerne bruges i forhold til beslutninger om økonomiske justeringer, der kan afbøde økonomiske tilbageslag. Der er dog uenighed blandt forskellige økonomiske skoler om, dels hvorvidt man bør føre en konjunkturudjævnende politik, og dels om det overhovedet er muligt.

Indikatorerne

I denne publikation præsenteres en række nye konjunkturindikatorer, som giver et mere nuanceret billede af den økonomiske udvikling i landet end tidligere. Nedenstående prioritering afspejler alene Grønlands Statistiks vurdering af vigtigheden af de enkelte indikatorer i forklaringen af de økonomiske bevægelser. Læseren bør være opmærksom på, at ingen af indikatorerne kan tolkes individuelt, men bør vurderes samlet.

Følgende udvalgte indikatorer vil blive behandlet i denne publikation:

- Månedlige indbetalinger af skatter
- Rejeværdiindekset
- Detailomsætningsindekset
- Ledighed

- Udenrigshandel
- Forbrug
- Forbrugerprisindekset
- Indeks over bygge- og anlægsomkostninger

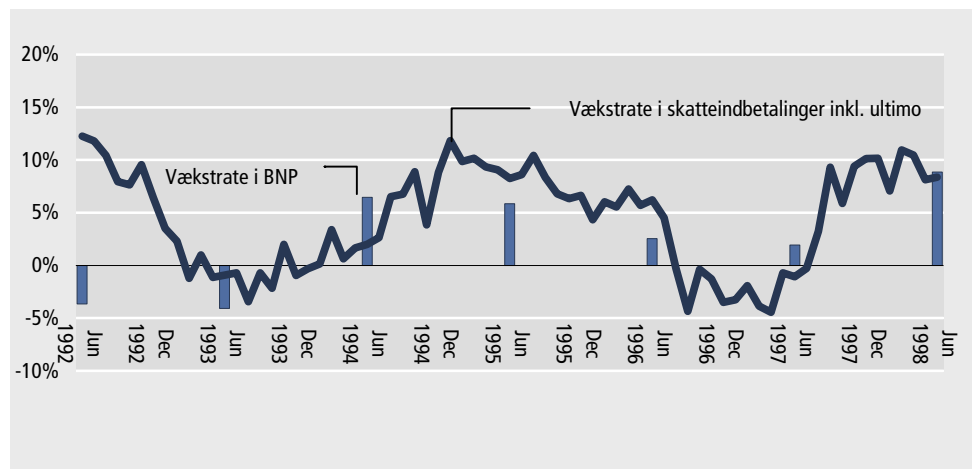
For de underliggende data, som tidligere er publiceret i Grønlands Statistiks specialpublikationer, er såvel datagrundlag som metode beskrevet indgående. I det omfang, hvor værdien er angivet i faste priser, er tallene deflateret med forbrugerprisindekset.

Tema: De automatiske stabilisatorer

I perioder med høj økonomisk aktivitet er der oftest lav ledighed. Samtidig oplever det offentlige øgede indtægter fra såvel direkte som indirekte skatter. I perioder med økonomisk lavkonjunktur stiger arbejdsløsheden til gengæld, bl.a. fordi forbruget og investeringerne er lavere. Den stigende arbejdsløshed betyder, at det offentlige oplever større udgifter til overførelsesindkomster. Derimod får det offentlige igen øgede indtægter fra bl.a. skatter, når den økonomiske aktivitet igen stiger.

De øgede skattebetalinger i opgangstider er med til at begrænse den stigende private mulighed for forbrug, mens de stigende overførselsindkomster i tider med ringe økonomisk aktivitet, er med til at fastholde det private forbrug. Disse effekter kaldes for de **automatiske stabilisatorer**, fordi de er med til at mindske udsvinget i en konjunkturølge.

Figur 1. Glidende gennemsnit for årlige vækstrater i skattebetalinger fra personer samt vækstrater i Bruttonationalproduktet fra juni 1992 til juni 1998

Figur 1 viser udviklingen i vækstraterne i Bruttonationalproduktet (BNP) og skattebetalinger fra personer inkl. ultimo betalinger i Grønland. Bemærk at vækstraten i skattebetalinger er i et gensidigt afhængighedsforhold til vækstraten i BNP. Figuren angiver de årlige vækstrater.

F.eks. er vækstraten for skatteindbetalingerne i december 1995 udregnet som forskellen mellem skatteindbetalingerne for december 1995 og 1994 i forhold til niveauet for skatteindbetalingen december 1994. Figuren illustrerer på den måde en udvikling i de automatiske stabilisatorer.

Af figuren fremgår det, at der i perioden fra 1992 til 1993 har været en lavkonjunktur, hvor væksten i skatteindbetalingerne var negativ. De faldende vækstrater i skattebetalingerne udjævner udsvinget i lavkonjunktoren. I den følgende periode fra 1993-1996 ses det, at der er et økonomisk opsving. Her er der voksende skatteindbetalin-

ger, som er med til at begrænse mulighederne for forbrug under højkonjunktoren. Derefter gælder det modsatte fra 1996 til 1997. Set over hele det undersøgte tidsrum fra 1992 til 1998 ses det, at der er en konjunkturbølge, som varierer med nogle års mellemrum.

Skatteindbetalinger

Ifølge vores tema om de automatiske stabilisatorer, fremgår det, at skatteindbetalingerne er en vigtig indikator for konjunkturerne. I nedenstående figur 2 vises udviklingen i vækstraten i skatteindbetalinger fra personer, henholdsvis med og uden skatteafregninger i perioden fra juni 1992 til marts 2002.

Figur 2. Glidende gennemsnit for vækstrater i skatteindbetalinger i perioden fra juni 1992 til marts 2002

Skattebetalinger "ultimo" fremkommer ved at tillægge de månedlige skattebetalinger en andel af de betalinger, som vedrører året, men først indbetales efter udgangen af året. Betalingerne efter årets udgang fordeles ligeligt på de 12 måneder.

Vækstraten i skatteindbetalinger ultimo beregnes med udgangspunkt i et glidende gennemsnit over 12 måneder. Som et eksempel er værdien af skatteindbetalingerne for juni 1996 summen af betalingerne i perioden fra januar 1996 til og med december 1996, delt med årets måneder. Til gengæld er vækstraten for juni 1996 beregnet i forhold til værdien for juni 1995, udregnet på tilsvarende vis, dvs. på baggrund af skatteindbetalingerne i perioden fra januar 1995 til og med december 1995.

Vækstraten baseret på skatteindbetalingerne excl. ultimo betalinger er beregnet på samme vis. Dog er betalinger efter årets udgang i de enkelte år ikke medregnet. Forskellen mellem vækstraterne i figur 2 kan henføres til denne forskel i beregningsmetode.

For 2002 er der endnu ikke foretaget beregninger ultimo året. Desuden skal det bemærkes, at anvendelsen af det glidende gennemsnit over 12 måneder har en vis sæsonudjævnet effekt. Da indbetalinger af skatter kan variere ganske meget på grund af sæsonbetinget aktivitet, giver en sæsonkorrigeret tidsserie et mere korrekt billede af konjunkturbevægelserne i samfundet.

Det fremgår af figur 2, at der i begyndelsen af 1990'erne har været ganske store variationer i vækstraten i skatteindbetalinger. Efter 1997 er der tale om en mere stabil udvikling for begge grafer i figuren. Eventuel sammenligning med væksten i bruttonationalproduktet vil derfor give et mere retvissende billede af bevægelserne i konjunkturerne. Dette er desværre ikke muligt på nuværende tidspunkt, men vil blive indarbejdet i fremtidig statistik på området.

*Fald i vækstraten i
skattebetalinger excl.
ultimo betalinger
i midten af 2001*

I begyndelsen af 2001 sker der et fald i vækstraten i skattebetalinger excl. ultimo fra 4,4 pct. i juni 2001 til 1,7 pct. i oktober 2001. Dog er der igen tale om en stigning i vækstraten for skatteindbetalinger excl. ultimobetalinger fra november 2001. I marts 2002 lå den gennemsnitlige vækstrate i skattebetalingerne på 6,0 pct.. Dette tyder på, at der fra juni til oktober 2001 har der været en mindre opbremsning af den økonomiske aktivitet i samfundet. Det ser dog kun ud til, at der har været tale om et korterevarende fænomen, idet vækstraten i skatteindbetalingerne igen er voksende. Påstanden bliver yderligere underbygget af ledighedsstatistikken, der viser, at der i 2001 var tale om stigende ledighed. (For yderligere information se ledighedsstatistik på Grønlands Statistiks hjemmeside: <http://www.statgreen.gl/>).

Indeks over værdien af eksporten af rejer (rejeværdiindeks)

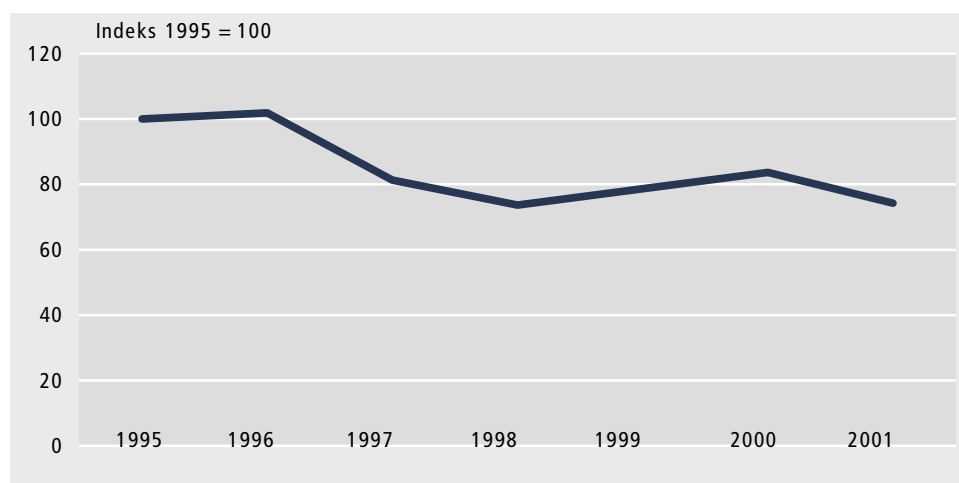
Fiskeriet af rejer er en meget vigtig indtægtskilde for samfundet. En ændring i rejerens salgsværdi eller en reduktion af den mængde, der eksporteres, har således betydelige konsekvenser for den indenlandske økonomiske udvikling. Derfor er det oplagt, at anvende salgsprisen for rejer og den eksporterede mængde som en indikator for udviklingen i konjunkturerne.

Rejeværdiindekset er udregnet på baggrund af oplysningerne om eksport af rejer i statistikken over Grønlands udenrigshandel. Indekset viser udviklingen i de opnåede priser på eksportmarkedet samt de eksporterede mængder. I løbet af de kommende måneder offentliggør Grønlands Statistik et indeks, der belyser udviklingen i priserne på rejer.

Af figur 3 fremgår udviklingen i værdien af eksporten af rejer i faste priser.

Fra 1995 til 1996 er der sket en mindre stigning i eksportværdi af rejer – fra indeks 100 til 101,9. I den følgende periode fra 1996 til 1998 faldt indekset til indeks 73,6. Fra 1998 til 2000 er indekset steget med 10 procentpoint til indeks 83,64. Dette svarer til en stigning på 13,6 pct. I løbet af 2001 er der konstateret et fald i rejeværdiindekset til indeks 74,25. Det svarer til et fald på 11,0 pct. i forhold til 2000.

Figur 3. Udvikling i eksportværdien af grønlandske rejer. 1995-2001

*Eksportværdien
for rejer steg
i 1. halvår 2002*

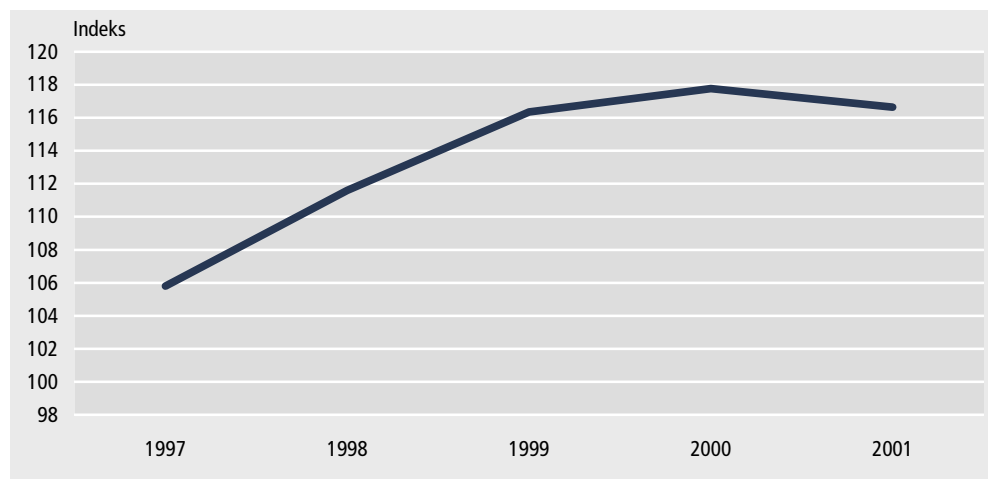
De seneste opgørelser over udenrigshandelen viser, at eksportværdien af rejer i 1. halvår 2002 er 597,8 mio. kr. Tilsvarende var eksportværdien i 1. halvår 2001 556,5 mio. Fra 1. halvår 2001 til 1. halvår 2002 er der således sket en stigning i værdien af de eksporterede rejer på 7,4 pct. i løbende priser.

Detailomsætningsindekset

Detailomsætningsindekset har til formål at belyse udviklingen i den grønlandske detailomsætning. Detailomsætningsindekset kan betragtes som en indikator for udviklingen i det private forbrug og dermed som en vigtig indikator i forhold til udviklingen i konjunkturerne.

Fordelen ved at anvende omsætningen i detailledet som en konjunkturindikator er, at der - i modsætning til f.eks. de varer, der importeres til landet - kun medregnes egentlig "handel over disken", mens størrelsen af importen er baseret på en forventning til bl.a. det kommende forbrug. Tallene bør dog tages med et vist forbehold, idet indekset kun er baseret på oplysninger fra en del af detailhandlen

Figur 4. Udviklingen i det gennemsnitlige årlige detailomsætningsindeks. 1997-2001

Anm. Indekset er baseret på deflaterede omsætningstal.

Fald i detailomsætningsindekset

Af figur 4 fremgår det, at detailomsætningsindekset fra 1997 (indeks 105,8) har været stigende frem til 2000 (indeks 117,7). I perioden fra 1999 til 2000 var der tale om en aftagende vækstrate, og i perioden fra 2000 til 2001 er konstateret et fald på ca. 1,1 procentpoint.

Detailomsætningsindekset lå i 2001 på 116,6. Yderligere analyse viser, at faldet i det gennemsnitlige årlige detailomsætningsindeks skyldes et fald på 9,6 procentpoint i 4. kvartal i 2001, sådan som det fremgår af tabel 1.

I tabel 1 ses en kvartalsoversigt over udviklingen i detailomsætningen. Bemærk at indekset over 3. kvartal 2002 er udregnet som gennemsnit af to måneder og ikke tre, idet indberetninger for september ikke foreligger. Derfor bør tal for 3. kvartal 2002 vurderes med forsigtighed.

Tabel 1. Udviklingen i detailomsætningsindekset opgjort på kvartaler. 1997-2002

Juli 1997 = 100	1. kvartal	2. kvartal	3. kvartal	4. kvartal
1997	97,73	100,96	108,23	116,29
1998	98,32	107,67	114,34	126,05
1999	108,26	111,03	119,36	126,74
2000	105,67	114,14	122,93	128,32
2001	108,75	117,23	121,91	118,71
2002	112,90	119,50	128,90 ¹	...

Noter: ¹ Indekset er baseret på deflaterede omsætningstal.

Det ses i tabel 1, at der ikke alene er sket stigning i detailomsætningsindekset i de tre første kvartaler af 2002 i forhold til 2001, men også at der har været en betydelig stigning i detailomsætningen på 4,2 procentpoint i årets 1. kvartal. Dette svarer til en

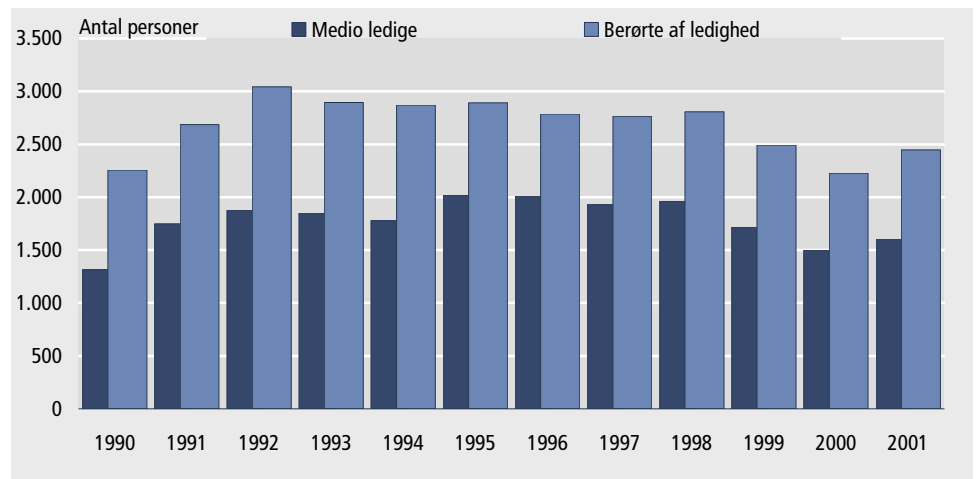
stigning på 3,8 pct. i forhold til 1.kvartal i 2001. I årets 2. kvartal har stigningen været på 2,3 procentpoint, i forhold til 1.kvartal af 2001, hvilket svarer til en stigning på 1,9.pct.

De foreløbige tal for 3 kvartal af 2002 viser en stigning i indekset på 7,0 procentpoint i forhold til 3. kvartal 2001, hvilket svarer til en stigning på 5,7 pct.

Ledighed

Udviklingen i ledigheden varierer med den økonomiske aktivitet i samfundet. Forbedrede muligheder for afsætning af en virksomheds produkter vil betyde øget produktion, og dermed øget efterspørgsel efter arbejdskraft. Niveaueet for ledigheden afhænger desuden af en række strukturelle faktorer, f.eks. forholdet mellem den geografiske og uddannelsesmæssige fordeling af de ledige og efterspørgslen efter arbejdskraft. Ledigheden, udtrykt ved "medio ledige" og "berørte af ledighed", lå på et relativt stabilt niveau i midten af 1990'erne, og efter 1998 er ledigheden faldet markant selv om der er sket en stigning i ledigheden i løbet af 2001, jf. figur 5.

Figur 5. **Udviklingen i antallet af medio ledige og berørte af ledighed. 1990-2001**

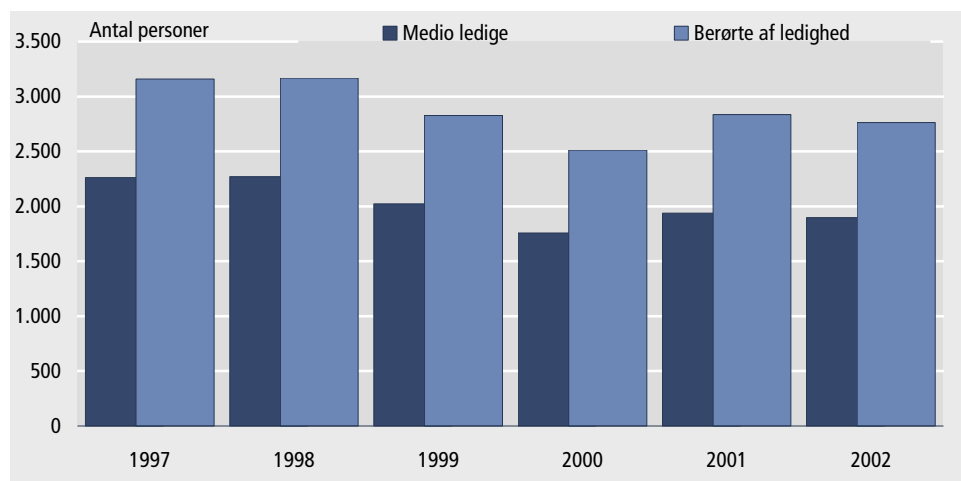

Anm. Medio ledighed er et udtryk for det antal ledige, der var midt i en given måned. Dette tal er et udtryk for den gennemsnitlige ledighed.

Fald i ledighed i 1. halvår 2002

Figur 6 viser udviklingen i medio ledighed og antallet af berørte af ledighed i 1. halvår i perioden fra 1997 til 2002. Det fremgår af figuren, at der har været tale om en faldende tendens for begge størrelser fra 1998 til og med 2000. I 1. halvår 2001 har man oplevet en stigning i ledigheden, mens der i 1. halvår 2002 blev konstateret et fald både i ledighed medio og i berørte af ledigheds i forhold til 1. halvår 2001.

Figur 6. Antallet af medio ledige og berørte af ledighed for 1. halvår. 1997-2002

Faldet i medio ledige fra 1. halvår 2001 til 1. halvår 2002 er på 2,2 pct. Antallet af berørte af ledighed faldt i samme periode med 2,3 pct.

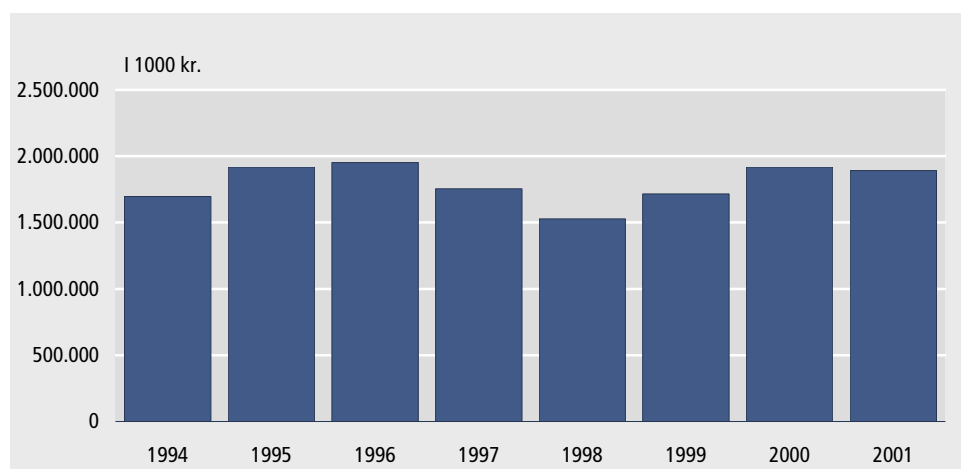
Udenrigshandel

Formålet med statistikken over Grønlands udenrigshandel er, at belyse landets handel med udlandet, der - i forhold til den samlede indenlandske omsætning - er stor.

Når der er tale om en lavkonjunktur har empiriske undersøgelser påvist, at der er tendenser til at samhandlen med udlandet er dalende. Årsagen til denne adfærd kan være et fald i efterspørgslen på de eksporterede produkter. I et tilfælde hvor der sker et økonomisk opsving - dvs. højkonjunktur - er der derimod ofte tale om en stigende aktivitet i handlen med udlandet. Statistikken over Grønlands udenrigshandel anses derfor som en vigtigt indikator for konjunkturbevægelser i økonomien.

Eksporten Eksporten er først og fremmest en indikator for internationale afsætningsmuligheder for grønlandske produkter. Da fiskerisektoren står for næsten hele værdien af den samlede eksport, hænger udviklingen i eksporten tæt sammen med udviklingen i fiskeriet. Nedenstående figur 7 viser udviklingen i den grønlandske eksport i faste priser i perioden fra 1994 til 2001.

Figur 7. Eksporten i faste priser. 1994-2001

Eksporten faldt i 2001 Det fremgår af figur 7, at værdien af eksporten perioden fra 1994 til 1996 har været stigende. I 1997 og 1998 er der sket et fald i eksporten, mens der i 1999 og i 2000 igen er tale om en stigning. I 2001 skete der igen et mindre fald i eksporten.

I tabel 2 ses et eksportindeks over udvalgte varegrupper. Tabellen viser, at der i perioden fra 2000 til 2001 er der sket et fald i indekset for næringsmidler og levende dyr. Indekset er faldet fra indeks 102 i 2000 til indeks 93 i 2001. Der er således tale om et fald i indekset på 8,8 pct. Da næringsmidler udgør en betydelig del af eksporten er det her omtalte fald årsagen til faldet i den samlede eksport.

Tabel 2. **Indeks over eksportværdien fordelt på udvalgte varegrupper. 1996-2001¹**

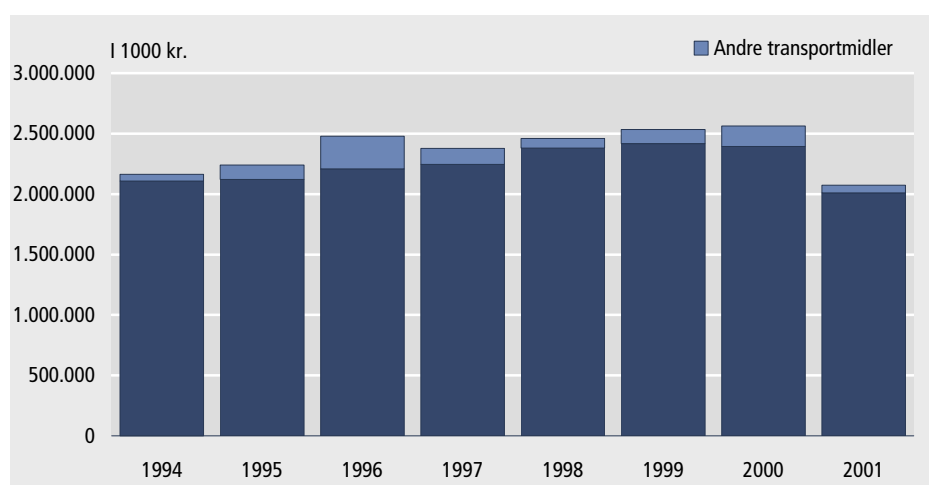
1995 =100	1996	1997	1998	1999	2000	2001
I alt	102	91	80	89	100	99
Næringsmidler og levende dyr	101	90	80	91	102	93
Bearbejdede varer	137	55	53	61	52	64
Maskiner og transportmidler	109	80	19	19	31	140
Diverse varer og transaktioner	126	143	107	101	141	372

¹ Værdier er deflateret med forbrugerprisindekset 1995 = 100.

Stigning i eksporten i 1. halvår 2002 De seneste opgørelser over udenrigshandlen viser en stigning i eksporten. I 1. halvår 2002 blev der eksporteret varer for 981,7 mio. kr. Tilsvarende var eksporten i 1. halvår 2001 på 915,2 mio. kr. Der er således tale om en stigning på 7,3 pct. målt i årets priser. Man bør dog være opmærksom på, at tal for 1. halvår 2002 er foreløbige.

Importen Nedenstående figur 8 viser udviklingen i den grønlandske import, målt i faste priser i perioden fra 1994 til 2001.

Figur 8. **Importen i faste priser. 1994-2001**

Importen er et udtryk for den indenlandske efterspørgsel efter udenlandske varer. Importen hænger tæt sammen med forbruget, som bl.a. bestemmes af den enkeltes nuværende og den forventede fremtidige indkomst. Det betyder, at importstatistikken i en vis grad kan benyttes som en vigtig indikator for de fremtidige forventninger for den økonomiske udvikling i landet.

Enkeltindkøb, f. eks. transportmidler som fly og skibe mv., kan medføre betydelige udsving i importen de forskellige år. Derfor er importen af "andre transportmidler" vist særskilt i figur 8.

Importen faldt i 2001 Figur 8 viser at den samlede import steg fra 1994 til 1996. Derefter skete der et fald i importen i 1997, hvorefter importen igen steg frem til 2000. I 2001 er der konstateret

et fald i importen. Ses der bort fra kategorien ”andre transportmidler” er importen steget fra 1994 til 1999, men faldet fra 2000 til 2001.

I tabel 3 ses et indeks over importværdien fordelt på udvalgte varegrupper fra 1996 til 2001.

Tabel 3. **Indeks over importværdien fordelt på udvalgte varer. 1996-2001¹**

1995 = 100	1996	1997	1998	1999	2000	2001
I alt	111	106	110	113	114	93
Næringsmidler og levende dyr	109	121	119	128	131	127
Bearbejdede varer	92	96	105	107	109	96
Maskiner og transportmidler	136	116	110	126	127	96
Diverse varer og transaktioner	89	95	93	82	79	47

¹ Værdier er deflateret med forbrugerprisindekset 1995 = 100.

Det fremgår af tabel 3, at der i løbet af 2001 er sket et fald i det samlede importindeks. Indekset er faldet med 21 procentpoint - fra indeks 114 i 2000 til indeks 93 i 2001, hvilket svarer til et fald på 18,4 pct. Det fremgår af tabel 3, at samtlige poster for de udvalgte grupper er faldet i perioden fra 2000 til 2001. Her er det især maskiner og transportmidler, bearbejdede varer samt næringsmidler, der er faldet.

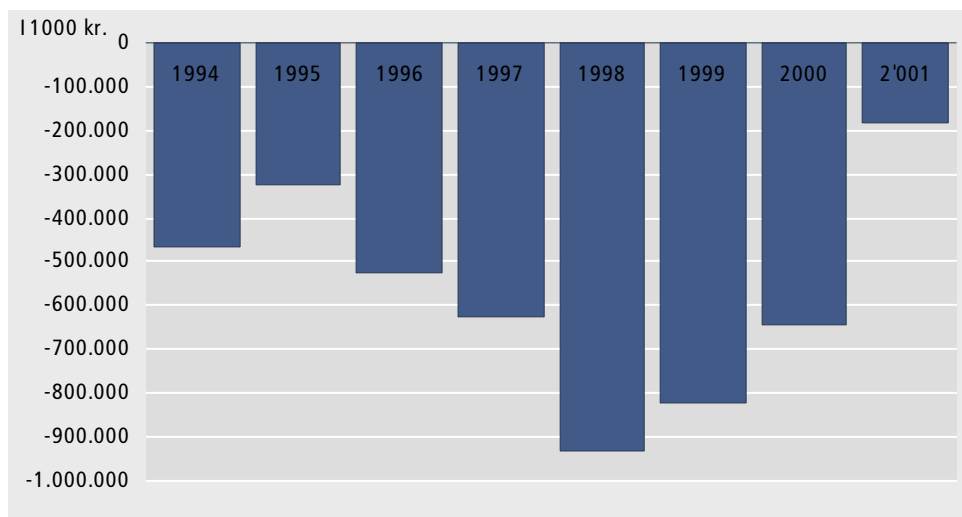
Stigning i importen i 1.halvår af 2002

De seneste opgørelse viser, at importen i 1. halvår 2002 er 1.159 mio. kr. Tilsvarende var importen i 1. halvår 2001 på 1.023 mio. kr. Der er således tale om en stigning på 13,3 pct. målt i årets priser.

Handelsbalancen

Nedenstående figur 9 giver et overblik over udviklingen i den grønlandske handelsbalance i faste priser (1990-priser). Figuren viser, at handelsbalancen i perioden fra 1995 til 1998 blev forværret, mens der fra 1998 frem til 2001 er sket en forbedring af handelsbalancen.

Figur 9. **Udviklingen i den grønlandske handelsbalance. 1994-2001**

Den seneste opgørelse over udenrigshandlen viser en forværring af handelsbalancen. Underskuddet var i 1. halvår 2001 på 108,2 mio. kr., mens det tilsvarende tal i 1. halvår 2002 viser et underskud på 177,5 mio. kr. Det skal dog bemærkes, at underskuddet i 1. halvår 2000 var 208,7 mio. kr.

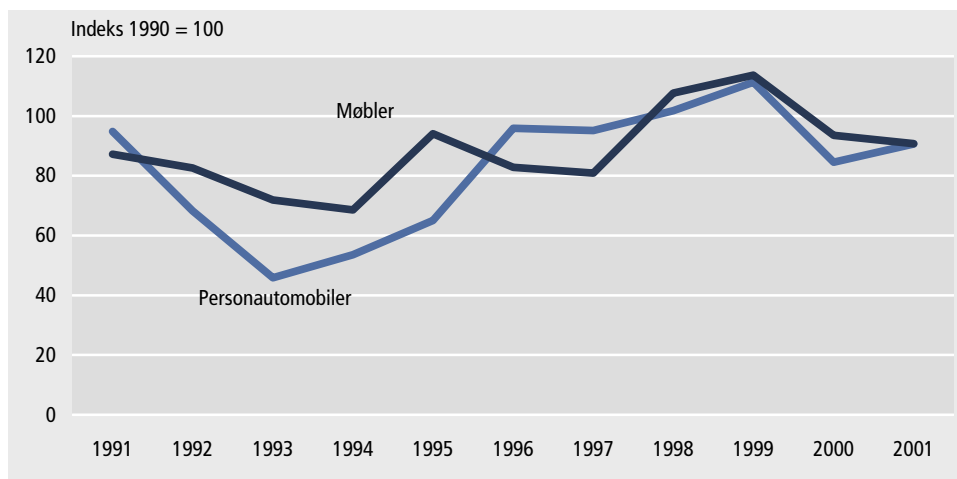
Forbrug

Forventningsindikatorer

Som tidligere nævnt er forbruget af goder en indikator for forbrugernes forventninger til den fremtidige økonomiske udvikling. Udviklingen i værdien af mellemlange forbrugsgoder - f.eks. beklædning - kan derfor anvendes til at vurdere forbrugernes kortere forventninger til den grønlandske økonomi. Hvis forventningen hos forbrugerne er højere fremtidige indkomster, vil de justere deres forbrugsmønster, enten ved at låne eller bruge af deres opsparing. Det omvendte vil være gældende, hvis der er tvivl om de fremtidige indkomster.

I forlængelse af udenrigshandelsstatistikken vises i dette afsnit forbrugernes forventninger til den fremtidige økonomi.

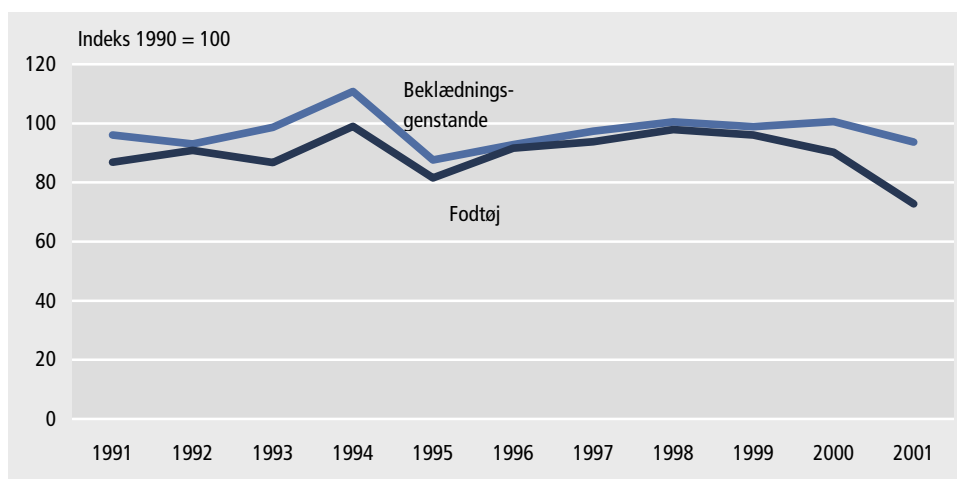
Figur 10. Udviklingen i de langvarige forbrugsgoder i faste priser. 1991-2001

Ovenstående figur 10 viser udviklingen i værdien af importen for de langvarige forbrugsgoder fra 1991 til 2001, excl. afgifter. Af figuren fremgår det, at begge kurver var faldende i begyndelsen af 1990'erne, dvs. at forbrugerne dengang købte mindre og forretningerne derfor importerede færre varer. I midten af 1990'erne skete der en stigning i importen af biler. Derimod faldt importen af møbler i perioden fra 1996 til 1997. I 2000 ses en nedgang i importen af både møbler og personbiler, mens der i 2001 igen importeredes flere personbiler, mens importen af møbler fortsat faldt.

Udviklingen i forbruget de langvarige forbrugsgoder, f.eks. importen af køretøjer og mv., kan anvendes til at vurdere såvel forbrugernes som virksomhedernes langsigtede forventninger til den grønlandske økonomi.

Figur 11. Udviklingen i de mellemlange forbrugsgoder i faste priser. 1991-2001

Ovenstående figur 11 viser udviklingen i værdien af importen af de mellemlange forbrugsgoder. Det ses, at begge kurver i figur 11 følger samme udvikling.

I perioden fra 1991 til 1994 var der tale om en stigning i de importerede mellemlange forbrugsgoder. Derefter indtraf et fald, mens der fra 1995 har været en stigende tendens indtil 2000, hvor der igen skete et fald i importen af mellemlange forbrugsgoder.

Udviklingen i indekset over mellemlange forbrugsgoder kan anvendes som indikator for såvel forbrugeres som virksomhedernes forventninger til udviklingen i konjunkturerne på kortere sigt.

Det skal dog bemærkes, at de størrelser på importen, som er anvendt, ikke nødvendigvis afspejler det eksakte niveau for forbruget her i landet, idet der i princippet kan være tale om videresalg af de importerede varer. Derimod kan størrelsen af importen opfattes som et estimat for forbruget i Grønland.

Forbrugerprisindekset

Forbrugerprisindekset kan anvendes til at vurdere den økonomiske aktivitet i samfundet. En højere økonomisk aktivitet skaber højere indkomster og dermed pres på priserne. Det skal dog bemærkes, at ændringer i forbrugerprisindekset ikke nødvendigvis afspejler ændringer i aktiviteten i samfundet, idet en del inflation skyldes udenlandske forhold. F.eks. medfører stigningen i priserne for importerede varer en ændring i forbrugerprisindekset. En stigning i priserne er derfor ikke ensbetydende med, at årsagen til prisstigningen skyldes øget økonomisk aktivitet i Grønland. Derfor bør denne konjunkturindikator anvendes med forsigtighed.

Forbrugerprisindekset er steget med 4,2 procentpoint

I perioden fra juli 2001 til juli 2002 steg forbrugerprisindekset med 4,2 procentpoint, svarende til en stigning på 3,9 pct. - fra indeks 108,7 i juli 2001 til 112,9 i juli 2002, idet juli 1995 = 100. En relativ stor stigning på 3,5 procentpoint gjorde sig gældende i 2. halvår 2001, hvilket svarer til en stigning på 3,2 pct. Årsagen til stigningen i det samlede forbrugerprisindeks skyldes bl.a. stigningen i boligposten på 9,8 pct., stigningen i udgifterne til gas og varme på 4,8 pct. samt stigningen i prisen på fødevarer på 2,4 pct. Indekstal og procentvise stigninger fremgår af tabel 4.

I 1. halvår 2002 er forbrugerprisindekset steget med 0,6 pct., hvilket vurderes som en relativ beskeden stigning. Stigningen i forbrugerprisindekset i 1. halvår 2002 kan delvis tilskrives stigningen i priserne på fødevarer på 1,3 pct. og prisen på transport på 1,4 pct. Stigningen i priserne har således været højere end den generelle tendens i 1990'erne.

Tabel 4. Udviklingen i forbrugerprisindekset fra juli 1996 til juli 2002

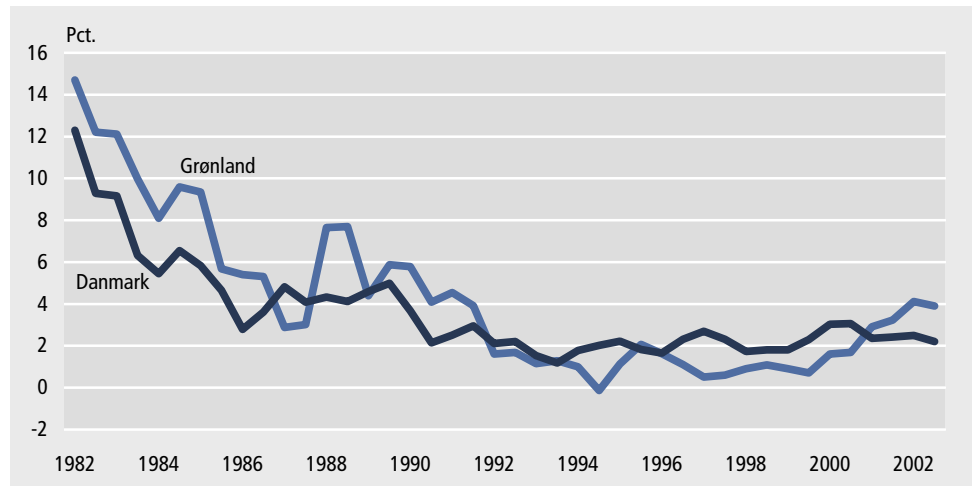
	Jul 1996	Jan 1997	Jul 1997	Jan 1998	Jul 1998	Jan 1999	Jul 1999	Jan 2000	Jul 2000	Jan 2001	Jul 2001	Jan 2002	Jul 2002
Juli 1995 = 100	101,1	101,2	101,7	102,1	102,8	103,0	103,5	104,7	105,3	107,7	108,7	112,2	112,9
	Procent												
Helårlig stigning (juli-juli)	1,1	.	0,6	.	1,1	.	0,7	.	1,8	.	3,2	.	3,9
Halvårlig stigning	0,7	0,1	0,5	0,4	0,6	0,2	0,5	1,2	0,6	2,3	0,9	3,2	0,6

Højere inflation i Grønland end i Danmark

Den procentvise ændring i forbrugerprisindekset (inflationsraten) i Danmark var i perioden fra juli 2001 til juli 2002 på 2,2 pct. Som tidligere nævnt var den procentvise stigning i det grønlandske forbrugerprisindeks i samme periode på 3,9 pct.

Det fremgår af figur 12 at den procentvise ændring i forbrugerprisindekset op gennem 1990'erne generelt var lavere i Grønland end i Danmark, mens det modsatte har været tilfældet de seneste år. Derudover fremgår det af figur 12, at inflationen op gennem 1980'erne og 1990'erne generelt har været faldende, hvilket dog ikke kan tilskrives aktivitetsændringer.

Figur 12. Årlige procentvise ændringer i forbrugerprisindekset (inflationsraten) i Grønland og Danmark fra januar 1982 til juli 2002

Indeks over bygge- og anlægsomkostninger

Indeks over bygge- og anlægsomkostninger er steget med to procentpoint

Til brug for regulering af overslag udarbejdes to gange årligt i januar og juli et indeks over bygge- og anlægsomkostninger for henholdsvis en- og flerfamiliehuse samt for vand-, veje- og kloakanlæg. Fra juli 2001 til juli 2002 er indekset over bygge- og anlægsomkostninger for enfamiliehuse steget fra 119 til 121 (1992 = 100), hvilket svarer til en stigning på 2,0 procentpoint.

Derudover fremgår det af tabel 5, at indekset for flerfamiliehuse er steget i samme periode, fra indeks 120 til indeks 122, hvilket svarer til en stigning på 2,0 procentpoint. Indekset for vand-, vej- og kloakanlæg er i samme periode også steget med 2,0 procentpoint.

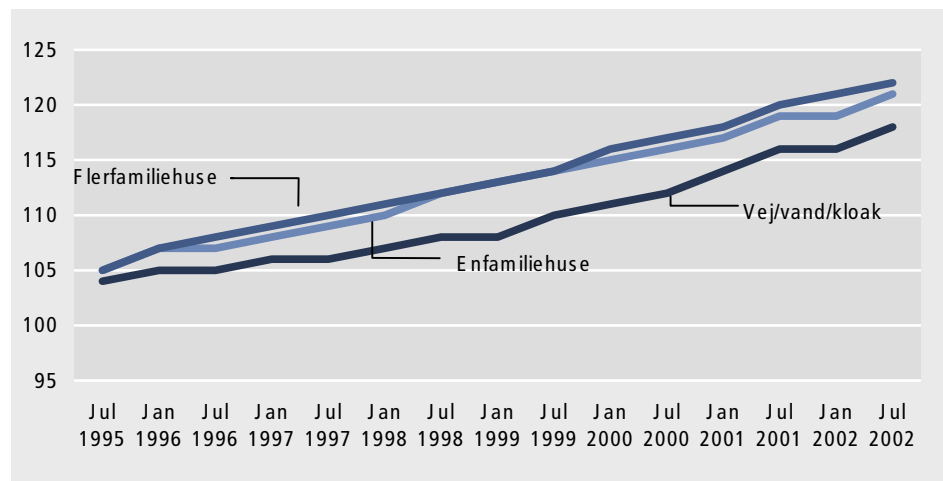
Tabel 5. Indeks over bygge- og anlægsomkostninger fra juli 1996 til juli 2002

	Jul 1996	Jan 1997	Jul 1997	Jan 1998	Jul 1998	Jan 1999	Jul 1999	Jan 2000	Jul 2000	Jan 2001	Jul 2001	Jan 2002	Jul 2002
1992 = 100													
Enfamiliehuse	107	108	109	110	112	113	114	115	116	117	119	119	121
Flerfamiliehuse	108	109	110	111	112	113	114	116	117	118	120	121	122
Vej/vand/kloak	105	106	106	107	108	108	110	111	112	114	116	116	118

Dermed er tendensen i udviklingen siden midten af 1990'erne fortsat for alle tre indeks, jf. figur 13.

Af figur 13 fremgår det, at der i perioden fra juli 2001 til januar 2002 er sket en større stigning for flerfamiliehuse, set i forhold til de to øvrige kurver. Det skal dog bemærkes, at indekset for enfamiliehuse samt vand, vej og kloakanlæg er steget relativt mere i forhold til indekset for flerfamiliehuse i den forrige periode fra januar 2002 til juli 2002. En afdæmpet udvikling omkring 2001 tyder på en økonomisk afmatning. Bemærk at denne afmatning i 2001 også fremgår af en række andre indikatorer, f.eks. betalte skatter, detailomsætningsindekset samt udviklingen i ledigheden.

Figur 13. Omkostningsindeks over bygge- og anlægsomkostninger fra juli 1996 til juli 2002

Metode

Glidende gennemsnit:

Gennemsnitsberegning som anvendes til at udjævne udsving i en tidsserie.

Et glidende gennemsnit for juni 1992 udregnes på følgende måde:

$$\frac{jan92 + feb92 + \dots dec92}{12}$$

Et glidende gennemsnit for juli 92 udregnes derimod som :

$$\frac{feb92 + mar92 + \dots jan93}{12},$$

hvor 12 angiver antallet af måneder. Selve ordet glidende gennemsnit stammer fra, at der glidende medtages naboværdier i en gennemsnitsberegning. Dette fremgår også af ovenstående eksempler.

Vækstrate:

En variabels ændring over tid i forhold til en variables størrelse. Hvis fx indkomsten, som tidligere var 25.000 kr., vokser med 1.000 kr. i løbet af et år. Vækstraten er udregnet til : $(1000/25000) * 100 = 4 \text{ pct.}$

Procentvis ændring:

Den procentvise ændring udregnet på følgende måde: Hvis fx renten stiger fra 5 til 6 pct. svarer det til en stigning på: $(6/5 - 1) * 100 = 20 \text{ pct.}$

Procentpoint:

Difference mellem to procenttal måles i procentpoint. Procentpoint må ikke forveksles med den procentvise ændring. Hvis renten fx stiger fra 5 til 6 procent, det vil sige med 1 procentpoint, vil den procentvise stigning være 20 pct.

Deflatering:

En metode til at fjerne inflationens påvirkning på udviklingen i en tidsserie. Således kan sammenligning over tid sker ved division af tidsserien med forbrugerprisindekset og gange med 100.

Forbrugerprisindekset:

Til belysning af prisudviklingen udregnes et forbrugerprisindeks. Grønlands Statistik udsender ultimo december og juli skemaer, hvor vi beder 125 dagligvareforretninger, specialbutikker, servicevirksomheder, samt en række kommuner oplyse ca. 3.000 priser, fordelt på omkring 400 varer og tjenester, er repræsentative for forbruget i Grønland. Disse indgår med selvstændig vægt i forbrugerprisindekset. Beregningsmetoden er nærmere beskrevet i *Opgørelsen fra Grønlands Statistik, Konjunkturstatistik 1996:3.*

Ledighed:

Statistikken er baseret på Grønlands Statistiks ledighedsregister. Statistikken omfatter de 15-62 årlige, der har henvendt sig til kommunernes arbejdsmarkedskontorer for at få anvist arbejde. Hver måned modtager Grønlands Statistik stamkortoplysninger eller elektroniske indberetninger om de ledige fra arbejdsmarkedskontorerne. Der modtages oplysninger om de lediges alder, uddannelse, hvilke dage de har henvendt sig, hvilke dage de er anvist et arbejde og fødested.

Grønlands Statistik ledighedsstatistik omfatter kun personer, der er født i Grønland. Personer der søger arbejde under ferie eller uddannelse, betragtes ikke som ledige, og indgår derfor ikke i statistikken.

1. *Ledighed medio* er et udtryk for den andel af de ledige, der har været ledige midt i en given måned. Dette er et tilnærmet udtryk for den gennemsnitlige ledighed.
2. *Berørte af ledighed* fortæller direkte hvor mange personer, der i løbet af en måned har henvendt sig til arbejdsmarkedskontoret som arbejdssøgende.

Udenrigshandel

Oplysningerne om udenrigshandelen indhentes af Danmarks Statistik fra følgende kilder:

1. Fra det danske udførselssystem trækkes oplysninger om Danmarks eksport til Grønland
2. Fra Toldfunktionen i Aalborg indsamles oplysninger Grønlands import fra andre lande via Danmark i de tilfælde, hvor der ikke angives fuldstændige eksportoplysninger i Danmark (transit for udenlandsk, herunder grønlandsk regning). Endvidere indsamler toldfunktionen oplysninger om Grønlands eksport.

Skatteindbetalinger:

Skatteindbetalingerne udregnes på baggrund af oplysninger fra Skattedirektoratet. Indberetningerne sker på månedsbasis. På baggrund af disse oplysninger udregnes der et glidende gennemsnit for skattebetalinger.

Størrelsen *inklusive ultimo* udregnes ved at korrigere oplysningerne for eventuelle efterbetalinger, så efterbetalingerne bliver ligeligt fordelt på alle årets måneder.

Størrelserne *eksklusiv ultimo* beregnes på samme vis, men korrigeres ikke for eventuelle efterbetalinger.

Rejeværdiindekset:

På baggrund af udenrigshandelen udregnes et indeks, der viser udviklingen af værdien af de eksporterede rejer. Indekset viser således en udvikling i både priser og mængder.

Detailomsætningsindekset:

Indekset er udregnet på baggrund af oplysninger indberettet af en række grønlandske detailvareforretninger. Indekset belyser udviklingen i omsætningen i detailhandlen og kan anvendes som en estimat for det private forbrug.

Signatur forklaring:

- ... Oplysninger foreligger ikke
- .. Oplysninger for usikre til at angives eller diskretionshensyn
- . Tal kan efter sagens natur ikke forekomme
- 0 Mindre end halvdelen af den anvendte enhed
- Nul
- * Foreløbigt eller anslået tal

Eventuel henvendelse:

Arthur Mystek
E-mail: army@gh.gl

Konjunkturstatistik 2002:3
ISSN: 0906-3315
15.november 2002

Grønlands Statistik
Postboks 1025 · 3900 Nuuk
Tlf.: 34 50 00 · Fax: 32 29 54
www.statgreen.gl · e-mail: stat@gh.gl

